

NIEUWS UIT LAMBARENE

MEDEDELINGENBLAD VAN EN OVER
PROF. DR. ALBERT SCHWEITZER

Uitgave van de Stichting Albert Schweitzerfonds

Verschijnt eens per kwartaal en wordt aan de geadresseerden gratis toegezonden
Redactie-adres: D. A. Werner, Henegouwerlaan 50b, Rotterdam, tel. 50106, postrek. 14832
Administratie: Uitgeverij „De Torenlaan“, aan de Torenlaan 20 te Assen, telef. 3044 (3 lijnen)

Op de Ogowe

Van de redactie

De tweede jaargang start met een groot aantal belangstellenden meer dan de eerste jaargang. Dat is een reden om dankbaar voor te zijn. Ongetwijfeld hangt dit samen met de zozeer geslaagde VPRO-actie van November 1952. Op 16 November 1952 sprak Dr. Schweitzer voor de VPRO en Dr. E. D. Spelberg maakte van deze unieke uitzending gebruik, door de luisteraars warm te maken een geschenk voor Dr. Schweitzer in geld bijeen te brengen. Dat dit een bedrag zou zijn, dat de f 100.000 te hoven zou gaan, had niemand verwacht. Dr. Spelberg maakte een bedrag van ruim f 104.000 aan het fonds Vrienden van het Hospitaal over.

Elders in dit nummer geven wij een verantwoording van de bijeengebrachte gelden en tevens een reactie op het grote geschenk van Nederland door Dr. Schweitzer zelf.

Een en ander bracht ook mee, dat het blad „Nieuws uit Lambarene” zijn oplaag moest vergroten.

Zo is b.v. het vierde nummer, dat in December 1952 verscheen, gratis toegezonden aan ieder, die iets aan de VPRO voor Dr. Schweitzer had gegeven benevens aan allen, die al regelmatig het blaadje ontvingen. Deze oplaag was toen 16.000! In dat vierde nummer hebben wij een formuliertje ingesloten, waarop men eventueel zijn naam en adres kon schrijven, voor het geval men het blad geregeld wilde ontvangen. Van deze strookjes zijn een groot aantal bij ons binnengekomen.

Zo hopen wij, dat wij aan het einde van de tweede jaargang eveneens onze oplaag wéér moeten vergroten. Wij willen n.l. het werk van Dr. Schweitzer binnen ieders gezichtskring brengen.

Allen, die nog niet tot onze kring behoren, vertellen wij hoe zij dit Nieuws uit Lambarene geregeld kunnen ontvangen.

Zij, die het werk van Dr. Schweitzer willen steunen, ontvangen, nadat zij van die steun hebben blijk gegeven, dit blad.

Men kan dit doen door een bijdrage (ineens of geregeld) te storten of over te schrijven op postrekeningnummer: 143643 van de penningmeester van het Albert Schweitzerfonds of te storten op de rekening van het A.S.F. bij de N.V. Amsterdamse Bank te Deventer. Hierdoor steunt men dus het Albert Schweitzerfonds, die zich tot taak heeft gesteld gelden bijeen te brengen voor het werk van Dr. Schweitzer en belangstelling te wekken voor zijn denkbeelden. Zij doet dit o.m. door het stimuleren van uitgaven, het organiseren van lezingen of voordrachten, het uitgeven van een periodiek „Nieuws uit Lambarene”.

Bijdragen welke men in het bijzonder wenst te bestemmen voor steunverlening aan het ziekenhuis te Lambarene kunnen gestort op girorekening no. 540600, ten name van de penningmeester der stichting: Vrienden van het hospitaal te Lambarene, te Rotterdam of op de rekening van deze stichting bij R. Mees & Zn., Rotterdam. Deze tweede stichting verzamelt gelden, die voor direct gebruik van Dr. Schweitzer in aanmerking komen. Zij hebben slechts betrekking op het ziekenhuis te Lambarene. Uiteraard werken deze twee stichtingen nauw samen.

Bestuursleden van de stichting Albert Schweitzerfonds:

Ds. C. B. Burger, voorz., Stadhouderslaan 30, Utrecht.

Mevr. H. Oberman—Oberman, secr., Scheepstimmermanslaan 37,

Rotterdam C II.

G. Oosterwijk, penn., Handelskade 7, Deventer.

C. J. ten Cate, notaris, Parkweg 9, Deventer.

G. van Aardenne, Reeweg Zuid 18, Dubbeldam.

D. A. Werner, Henegouwerlaan 50B, Rotterdam C.

Bestuursleden van de stichting: Vrienden van het hospitaal:

G. Oosterwijk, voorz., Handelskade 7, Deventer.

D. A. Werner, secr., Henegouwerlaan 50 B, Rotterdam C.

J. Mees, penningm., Westzeedijk 140, Rotterdam.

Ds. C. B. Burger, Stadhouderslaan 30, Utrecht.

C. J. ten Cate, notaris, Parkweg 9, Deventer.

Nieuws uit Lambarene

door Mej. E. F. Mees

(Wij brengen u nogmaals een gedeelte uit brieven van mej. E. F. Mees, die in 1950 drie maanden in Lambarene werkzaam is geweest in de huishouding waar, door het uitvallen van een der medewerksters, hulp nodig was).

.....Ik zit op een klein strandje onder palmbomen aan de rivier. De „petite débarcadère" waar de pirogues ¹⁾ van de dokter met kettingen aan de grote stenen gemeerd liggen. Het is half vijf

met een rhythmisch trommelgeluid, dat steeds sneller gaat tot een heel vlugge roffel. Dan houdt het een paar minuten op... en begint weer opnieuw. Achter mij klinkt af en toe: „Bonsoir mademoiselle". Dan loopt een of andere bekende langs om zich te gaan wassen of water te halen. Je hebt er geen idee van, hoe mooi het staat als ze de dingen op het hoofd dragen: een vrouw met een veelkleurige doek om met een emmer, of een pak met bananen of

Af en toe varen pirogues voorbij met staande of zittende pagageurs

's middags en er is nu een heerlijk windje: net een prachtige zomerdag bij ons. De laatste dagen is het trouwens niet meer zo gloeiend heet: de „saison sèche" ²⁾ heeft vroeg ingezet. Er zijn veel bedekte luchten met toch een helder wit licht, geen wind; alles roerloos en koel... voor Afrika. Gloria en Ali houden, ondanks de hitte, toch meer van de „saison de pluie" ³⁾, omdat die menselijker is: felle zon, blauwe lucht — dan weer hevige onweren. En het is inderdaad dramatischer. Van dit jaargetijde nu worden sommige mensen melancholiek, maar ik vind het iets koelere wel heerlijk.

Af en toe varen pirogues voorbij met staande of zittende pagageurs ⁴⁾. Stroomafwaarts gaat het vliegensvlug: ik heb ook een paar keer in zo'n pirogue gezeten. Ze zijn heel licht en erg wiebelig maar de negers hebben niet de minste moeite met het evenwicht. Van de overkant, waar een dorpje ligt, Paris geheten, klinken stemmen. Ze hebben daar gisteren tam-tam gehad. Het was het laatste wat ik hoorde voor het inslapen en het eerste bij het wakker worden vanmorgen. De hele nacht gaat zo iets door. Het begint

iets anders op haar hoofd, al of niet met één hand vastgehouden; meestal niet, want het valt toch nooit. De mooi opgerichte houding en de vloeiende gang! Ze gaan het vaatwerk afwassen in de rivier en dragen een kom met alle kopjes en kommetjes er in op haar hoofd, de berg op. Je ziet ook meisjes of jonge kinderen aan het wandelen of vissen met een schaalte of een leeg sardinenblikje op hun hoofd. Ze doen alles met hun handen, wat ze maar willen en schijnen te vergeten, dat er nog iets op hun hoofd staat!

Vanmorgen had Zr. Ali de preek. Ik heb al eens verteld, dat van te voren de zusters door de casen ⁵⁾ gaan en iedereen opjutten naar de „culte" (dienst) te gaan. Eerst lijkt het de-sastreus: niemand komt. Maar langzamerhand komen ze aanzetten met een heel klein bankje om op te gaan zitten en in hun Zondagse plunje: sommigen in veelkleurige doeken, soms in de prachtigste kleuren, andere juist op z'n Europees, met overhemd, das, schoenen en een helm op; de vrouwen in jurken, die echter om haar figuren raar zitten (meestal heel korte nauwe

rokken). Aan de kleren kun je bij hen het eerst de rijkdom aflezen, of de iets hogere trap van beschaving. Als iemand er altijd keurig uitziet (niet overdreven) en niet met gaten loopt, is het meestal zo, dat je wat aan die persoon hebt. Het eerste stadium van wilde is dan overwonnen. Er kunnen dan nog genoeg lastige eigenschappen over zijn, maar daarover nu niet. Je zoudt eens moeten zien hoe ze er door de week bijlopen! De mannen zien er meestal het vreselijkst en ook het amusantst uit. Zij hebben vaak een oude vilthoed, of pet of helm op en een hemd (boehoe) en broek aan. Dat hemd varieert van een kledingstuk tot een onbeschrijfelijk vod of een paar flarden. Maar hoe het ook is... ze hebben het aan. Liever zijn ze gekleed dan in hun naakte, nette, bruine lichaam te lopen. Het wonderlijke is, dat ze niet door hebben dat ze er zó veel havelozer uitzien!

Dit alles ter inleiding van de kerkdienst. Het is jammer, dat Dr. Schweitzer hem haast nooit meer houdt. Hij is te moe. Ik zou hem zo dolgraag eens horen. Nu doet Gloria het vaak en ook wel Zr. Ali of Mad. Emma.

De case Galoa en de case Pahouin liggen parallel aan elkaar; de eerste één meter hoger dan de tweede. Er tussen is gras en een diepe goot. Ali staat voor de case Pahouin met aan elke kant een tolk. Ze spreekt naar de case Galoa, waarvoor het gehoor zich heeft geschaard. Ook zitten rechts en links mensen op de heuvel en op trappen. Het is een kleurig gezelschap. Kleine kinderen spelen en worden gevoed, geten en kippen lopen rond. Vrouwen roken uit korte brutale pijpjes. Eerst wordt een gezang in het Pahouin ge-

. . . . en dragen een kom met alle kopjes en kommetjes erin op haar hoofd

zongen: de tolken geven het aan. Ze zingen met harde, vrij schelle stemmen, lijzig. Ik vind dit typisch aangeleerd — zoals protestanten zingen in de kerk. Niet dat ze zelf bij een tam-tam — heb ik me laten vertellen — mooi zingen ('t is ook vrij schreeuwelijk), maar je zoudt hier alles van kunnen maken. Het leukste is, als ze voor zichzelf zingen onder het werk: heel hoog en zacht, ook de mannen. Na het gezang begint Ali te spreken, zegt een zin, die telkens in twee talen vertaald wordt. Alles ligt aan de vertalers. Soms doen zij het vrij saai. De toespraken staan meestal op de hoogte van onze avondbesprekingen in de kampen van kinderen van 12 tot 16 jaar. Ze zijn soms heel goed. Gloria doet het heus uitstekend. De negers luisterden wel; je zoudt willen weten wat ze er eigenlijk van opsteken. Als

Dr. Schweitzer staat voor de case Pahouin met aan elke kant een tolk

Het was een Paasmorgen in Lambarene

„De jeugd aanvaardt en heeft vertrouwen in het leven”.

Het begon zo zonnig, deze Paasmorgen in Lambarene, toen Dr. Schweitzer aan het ontbijt, zoals altijd, met gebed opende. De zon stond fel reeds aan de hemel en de lucht trilde van de hitte, ofschoon de druppels nog op de takken en bladeren lagen van de regen, die gans de nacht had aangehouden.

Toen wij gezamenlijk naar buiten liepen en Dr. Schweitzer wilde beginnen met zijn ronde door de ziekenbarakken, toen ineens weer kwamen wolken opzetten en dreigden zich boven de Ogo-werivier en omgeving te ontlasten.

Er was een groot rumoer van schreeuwende negerstemmen aan de rand van het oerwoud en een opgewonden groep mensen naderde. In hun midden liep een meisje, naar schatting zestien jaar. Zij ging vastberaden, maar toch voorzichtig voorwaarts, met grote ogen voor zich uit starende, alsof zij iets zocht.

Onmiddellijk begreep Schweitzer dat zij doofstom was en dat hier zijn medicijnen niet baten konden.

Toen zij de dokter genaderd waren, riepen de negers allen door elkaar en wezen naar het kind. Dr. Schweitzer verzocht hun allen stil te zijn en bij

ze er zitten, vinden ze het er best, al moeten zij soms naar de dienst worden toegejaagd. Tot slot zingen we dan een gezang in het Galoa. Die taal is erg mooi en van intonatie gelijkend op Italiaans. Het is eigenaardig, dat je je voor zo'n dienst eigenlijk beter moet voorbereiden, dan voor een voor ontwikkelde mensen. Het is veel moeilijker zo te spreken en datgene te zeggen, wat zij begrijpen, dan een toespraak te houden voor ontwikkelde mensen.....

E. F. MEES

-
- 1) grote kano, uitgehouwen uit een boomstam.
 - 2) saison sèche: droge tijd.
 - 3) saison de pluie: regentijd.
 - 4) pagageur: neger, die de pagaaï hanteert.
 - 5) case: hut.

wees een oude neger aan om namens de anderen het woord te doen.

„Dit kind is ziek, dokter, zij heeft geen pijn, maar zij is toch ziek, want zij is anders dan wij. Zij hoort met haar hart en zij spreekt met haar ogen. Kunt u haar genezen?”

Langzaam kwam het meisje op Dr. Schweitzer toe, haar grote heldere ogen onafgewend nu op hem gericht. Heel ernstig legde hij zijn hand op haar hoofd en tot de oude neger sprak hij met duidelijke stem, dat allen hem goed konden horen: „Dit kind is helemaal niet ziek, integendeel. Dit „anders-zijn” van haar is geen mens bij machte te veranderen. Maar daarom hoeft gij niet te treuren en angst te hebben of haar als vreemd of gevaarlijk te zien”. En nu duidelijk tot alle omstanders het woord richtende, zeide hij: „Het zou er in de wereld beter uitzien wanneer de mensen, ook zij die heel goede oren hebben, konden leren luisteren met hun hart en spreken met hun ogen. Neemt haar daarom weer mede, na hier gegeten en gerust te hebben, en behandelt haar goed, want van haar kunnen wij allemaal heel veel leren!”

En ofschoon het meisje van zijn woorden niets verstaan had, draaide zij zich met een glimlach om en liep terug. De anderen gingen op enige eerbiedige afstand rondom haar mede en wij, die uit jaren erving de mentaliteit van deze mensen kenden, wij wisten dat zij voortaan met een zekere onderscheiding zou behandeld worden.

„De grote dokter had het gezegd, dus dan was het zo en kon het ook alleen maar goed zijn.” Zij vertrouwden hier onvoorwaardelijk op.

Toen om half negen de godsdienst-oefening begon en Dr. Schweitzer met zijn twee tolken te spreken stond, was natuurlijk deze gebeurtenis het onderwerp van zijn preek. Nooit zal ik vergeten de woorden die hij uitsprak aan 't slot hiervan.

„Als wij jong zijn weten wij minder dan mensen, die ouder zijn en veel meer ondervonden hebben. Maar dat is niet erg, want wij hebben door dit „jong-zijn” ook veel meer vertrouwen in het leven, in de toekomst en zelfs in de daden van anderen. De jeugd redeneert nog niet zo spitsvondig als ouderen vaak doen, maar aanvaardt meer. Zij kan daarom gelukkiger zijn. Deze onbevagenheid geeft vrede. Wanneer wij nu deze vrede behouden

„Terwijl ik het mijn levenstaak acht, de zaak der lijdenden in vreemde luchtstrekken te bepleiten, beroep ik mij op de barmhartigheid, door Jezus en alle religie geboden”.

Schweitzer

kunnen als wij ouder worden, dan zullen wij daarin de bron vinden van levensgeluk. En daarnaar verlangt ieder mens, zwart en blank, op heel de wereld. Daarom is het zo nodig om vast te houden, heel ons leven door, wat wij in onze jeugd aan schoonheid hebben ontdekt.”

De rest van zijn preek, nu al meer dan 20 jaar geleden uitgesproken, ben ik vergeten, ja, ik heb er zelfs niet goed naar geluisterd, die morgen. Maar dit schreef ik neer en het heeft mij in latere jaren, hoe ouder ik werd, steeds duidelijker voor de geest gestaan als een grote waarheid waaruit

ik kracht mocht putten en aan anderen doorgeven.

Men heeft mij vele malen angstig gevraagd of alles nu verloren zal zijn als eens ook Dr. Schweitzers tijd komt om van dit stoffelijk leven afscheid te nemen?

Natuurlijk is deze gedachte fout, want er zal nooit verloren gaan wat aan geestelijke kracht en waarheid in mensen gezaaid is.

Laat dit een troost zijn voor allen en vooral voor jullie, jongeren die dit die dit lezen.

Oom Juun.

(In „Vrije Geluiden” van 12 April '53)

Valkenjacht

door *Albert Schweitzer*

In de „Atlantis”, die ik hier in het oerwoud, geregeld en met grote belangstelling lees, staat een verslag over pogingen, die op het ogenblik gedaan worden, om de sinds lange tijd verlaten valkenjacht opnieuw in de mode te brengen. Het eindigt met de zin: „Het mooie, oude jachtvermaak, eens het vorstelijke jachtplezier bij uitnemendheid begint een romantische sport te worden.”

Als natuurvriend erken ik, dat ik het weder opleven van deze wrede manier van jagen op arme vogels betreuren moet en de hoop koester, dat het niet gelukken zal, dit weer in te voeren. Is hij in werkelijkheid een natuurvriend, die aan het treurige schouwspel van de mishandeling en het doden van de zwakke vogel door de sterke, zijn vreugde heeft en door africhting van roofvogels daarvoor zorg draagt, dat dit zo vaak mogelijk gedaan wordt? En wat is er dan „romantisch” aan deze „sport”? Dat de mensen van een vroegere, in vele opzichten gedachteloze onmenselijke tijd het uitcefenden?

Deze manier van jagen werd verlaten, toen de mensen in de tijd van de verlichting begonnen na te denken en het wrede niet alleen van de marteling, maar ook nog van zoveel van andere,

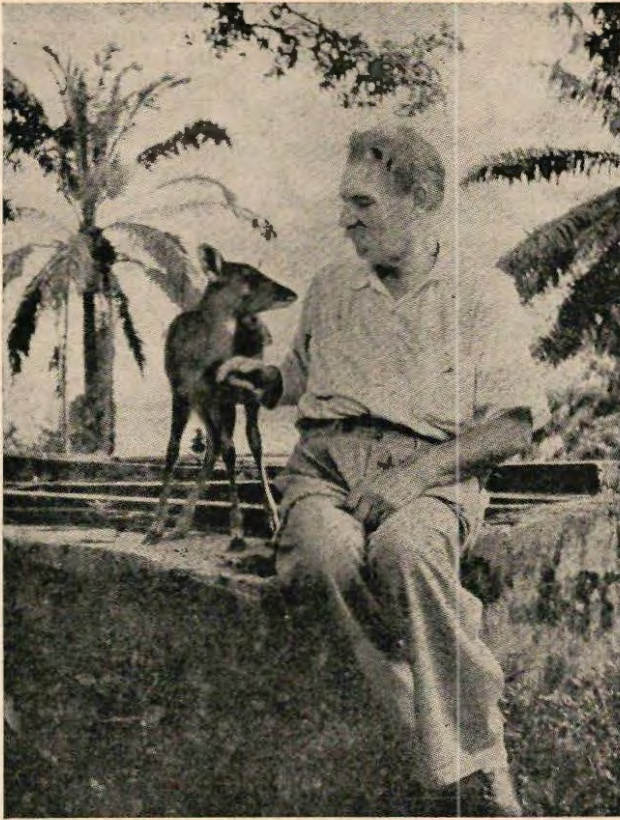
Albert Schweitzer bij z'n antilope

tot toen niet voldoende gevoelde, wreedheid inzagen. Tegenwoordig daarentegen beginnen we langzaam weer zo ver te komen, dat gebruiken, die als onverenigbaar met menselijkheid voor altijd schenen ongegeven, kans hebben weer op te komen.

Het natuurlijke menselijke gevoel, dat zich tegen de terugkeer hiervan, wat voor goed tot het verleden behoren moest, te weer stelt, wordt als sentimentaliteit gescholden, waar een eind aan gemaakt zou moeten worden, omdat ze aan de opvoeding van ons geslacht tot energie, in de weg staat. De valkenjacht gelooft zich bovendien nog daardoor te kunnen aanbevelen, dat ze in het kleed van de sport en dat van de vreugde aan de natuur optreedt. Beide draagt ze ten onrechte. Sport is lichaamsoefening, maar niet: toezien, hoe een zwakke door een sterkere gekweld wordt en voor hem als buit valt. Natuurvriend is hij, die zich met alles, wat in de natuur leeft, innerlijk verbonden weet, aan het lot van de schepselen deelneemt, hen zoveel hij kan uit lijden en nood helpt en het zo mogelijk vermijdt, leven te beschadigen en te vernietigen.

Op generlei wijze mogen we ons er toe laten bewegen, de stem van de menselijkheid in ons tot zwijgen te willen brengen. Het meevoelen met alle schepselen is het, wat de mens eerst werkelijk tot mens maakt. En nu moeten we, in plaats van in ware menselijkheid voort te gaan, stil staan en teruggaan? Onder de tegenwerpingen, die de menselijkheid door de liefhebbers van de wrede gebruiken te horen krijgt, staat voorop, dat de natuur zelf vol van wreedheid is. Zeker, maar dat neemt de schuld niet van mij, als ik uit gedachteloosheid of vreugde bij het zien van een gevecht, het reeds bestaande wee en lijden nog vermeerder. Dat in de natuur het ene schepsel leed over het ander brengt en uit instinct dikwijls op de gruwelijkste manier met hem handelt, is een smartelijk geheim, dat op ons drukt, zolang we leven.

Wie het klaar speelt, daaronder niet altijd weer opnieuw te lijden, is opgehouden werkelijk mens te zijn. Ook wij zelf zijn onder het gebod van de noodzakelijkheid geplaatst, dat wij, om ons bestaan te behouden, leed over schepselen moeten brengen en ze moeten doden. Maar nooit mogen we ophouden, dit als iets treurigs en onbegrijpelijks te ervaren. Alleen voor zover een dwingende noodzakelijkheid daarvoor bestaat, kunnen we de verantwoording voor dat, wat aan leed en vernietiging door ons over schepselen geschiedt,

*Schweitzer, een vriend
van de dieren*

op ons nemen. Waar we vrij zijn, hebben we ons in acht te nemen, kwellend en nadeel berokkenend in het bestaan van wie ook, zelfs het nederigste schepsel, in te grijpen, omdat we daardoor een door niets gerechtvaardigde schuld op ons laden en van ons mensdom afzien. De strijd om het bestaan, die zich rondom ons onder de schepselen afspeelt, kan voor ons, in zover we niet tot gedachteloosheid vervallen zijn, altijd slechts een smartelijke, nooit een met belangstelling en vreugde gevolgd schouwspel zijn.

Op generlei wijze mag het kwellen en doden voor ons een edele en prettige (vermakelijke) sport worden. Men moet ophouden met het spreken over „edel jachtbedrijf”. Het moet zijn, dat de dieren, die de opbrengst van de velden twijfelachtig maken of anders op de een of andere wijze schadelijk zijn, worden neergeschoten.

Edel echter is alleen die jacht, die met het doel uitgeoefend wordt om de dieren zo vlug en pijnloos mogelijk te doden. Waar echter het dier tegelijk een opwindend schouwspel van vervolgd worden moet laten zien en duizendvoudige doodsangst lijden moet,

eer zijn lot beslist is of waar zelfs, zoals bij de valkenjacht, reigers en andere vogels, voor welks doden geen reden is, alleen om het interessante schouwspel van hun vergeefse vliegelingen opgejaagd worden, kan van het „edele jachtbedrijf”, (kan dit woord ook overgeleverd zijn) in werkelijkheid geen sprake zijn. Het is een schande voor onze tijd, dat overal altijd nog drijfjachten georganiseerd worden, waarbij in de zuidelijke landen dan nog stieren- en hanengevechten en zovele andere wrede vermakelijkheden komen. In zekere zuidelijke streken bestaat het tijdverdrijf op Zondag daarin, dat een rat bij een hond in een ijzeren getraliede kooi wordt gedaan en jong en oud de vergeefse strijd, die de rat voor zijn leven voert, met opwinding volgen. En nu, waar we alles in het werk moeten stellen, dat met de laatste resten van zulke, met alle menselijkheid spottende vermakelijkheden moest worden opgehouden, maakt men weer stemming voor de wrede jacht met valken als voor een romantische sport van natuurvrienden!

Is het werkelijk de taak van de in 1901 „Tot studie van het trekken der vo-

gels" gestichte Rijksvogelwacht te Rossetten, die zoveel vrienden onder de dierenvrienden telt, zich met de afriending van jachtvogels bezig te houden en deze wrede wijze van jagen weer populair te maken?

Als de vrije roofvogel zwakkere vogels doodt om voor zich en zijn broedsel voedsel te zoeken, dan handelt hij volgens de hem door de natuur ingegeven neiging. Men heeft zelfs vastgesteld, dat het geslacht van de vogels, die door hem vervolgd worden, daardoor gezond gehouden wordt, omdat de door ziekte verzwakte dieren, die een besmettingsgevaar voor huns gelijken worden, hem ten offer vallen.

Tegen de wreedheid, die in de schepselen der natuur is, vermogen we niets. Wij zelf echter, als mensen, die wetend geworden zijn, mogen geen dieren africhten, opdat ze ons door hun wreed vermoorden ten koste van hun arme slachtoffers, schouwspelen bereiden. Onze bestemming is niet, dat we op de wreedheid in de natuur ingaan en ons met haar verbinden, maar dat we haar een grens stellen, zo ver onze werkzaamheid reikt. In diepe eerbied voor het leven en in diep voelen voor pijn en angst hebben we te

trachten de barmhartigheid te dienen en verlossing (verlichting) te brengen. Waar we uit noodzaak zo dikwijls leed en dood over schepselen brengen, moeten we daar, waar we als vrijen handelen, te meer er op uit zijn, ze te sparen en hun helper te zijn.

Daarom moet de denkende mens zich tegen alle wrede regelingen keren, al zijn ze nog zo zeer in gebruik geworteld en met een stralenkrans omgeven. Echt mensdom is een te kostbaar geestelijk goed, dan dat men iets daarvan aan de gedachteloosheid zou prijs geven.

Slechts weinig van al de wreedheid, die door mensen bedreven wordt, komt werkelijk op rekening van wrede neigingen. Het meeste daarvan vloeit voort uit overgenomen gewoonte en uit gedachteloosheid. De wreedheid heeft dus geen zeer vaste, maar ververtakte wortels. Daarom kost het zoveel moeite ze uit te roeien. Maar de tijd moet komen, dat de door gewoonte en gedachteloosheid beschermde niet-menselijkheid, door het denken verkregen menselijkheid overwonnen wordt. Laten we er aan werken, dat ze komt.

Lambarene, 1ste Advent 1953.

De V.P.R.O.-actie voor Dr. Schweitzer

Vele brieven

Naar aanleiding van de radiotoespraak van Dr. Schweitzer op Zondagmiddag 16 November 1952 (zie 1e jaarg. no. 4) besloot Dr. E. D. Spelberg, die de toespraak eencadreerde, het initiatief te nemen tot een oproep om Dr. Schweitzer een geschenk in geld naar Lambarene mee te geven.

Noch de VPRO, noch het fonds „Vrienden van het hospitaal“, aan wie al het geld is overgemaakt, hadden enig vermoeden, dat deze spontane oproep zó veel weerklank in de harten van duizenden zou vinden.

Wij hebben vermeld gestaan over de accuratesse, waarmee de VPRO zich van deze zaak organisatorisch heeft gekwet; eveneens gaat onze bewondering uit naar de penningmeesters van de beide fondsen, die bij hun gewone werk, de invasie van brieven en giften meester konden worden.

Tallose brieven zijn binnengekomen,

deels door de VPRO behandeld, deels door ons. Men wordt stil bij het lezen van zoveel goeds.

Briefschrijvers en -schrijfsters van alle rang en stand hebben terstond de pen ter hand genomen en de portemonnaie geopend. Het is ontroerend te lezen, hoe sommigen van hun karig bestaan van Drees of van de steun terstond iets over hadden voor het werk van Dr. Schweitzer. „Niet het vele is goed, maar het goede is veel“, schrijft er een; wij weten, dat Dr. Schweitzer getroffen zal zijn geweest, juist door die blijken van belangstelling en warme genegenheid.

Wij hebben gelezen, dat kinderen hun spaarpot voor dit doel hebben omgedraaid en dat een ander een belangrijk bedrag gireerde voor een barak voor Dr. Schweitzer!

Mensen van allerlei geloofsovertuiging gaven: één ziet dit als een oecumenische daad. „Dat is nodiger dan oecumenisch gepraat!“ voegt hij er zelf aan toe.

De meesten gaven vanuit hun overtuiging, dat Schweitzers werk een voor-

beeld is voor de wereld van verstrekkende betekenis, zoals een briefschrijfter dit als volgt onder woorden weet te brengen: „Ik ben blij te mogen meewerken aan het stuk werk, dat Dr. Schweitzer onder handen heeft. Het is wellicht het belangrijkste wat in onze wereld van vandaag wordt gedaan”.

Een ander verzoekt geen bedankje te willen sturen voor haar gave, aangezien het geven van iets aan zulk een doel moet worden gerekend als een normale christelijke plicht. Daarvoor behoeft men niet „dank-je” te zeggen! Men zou zo nog enige tijd kunnen doorgaan. Al lezende komt men tot de conclusie, dat Schweitzer een man is, die mensen van verschillende maatschappelijke positie en van uiteenlopende geloofsovertuigingen te samen weet te binden, door de kracht, die van zijn daad uitgaat.

Vele giften kwamen anoniem binnen, van de kleinste tot de grootste bedragen. In dit verband denk ik aan een ontroerend klein, vuil papertje, waarop te lezen stond: „Een kleine bijdrage voor een paar steentjes voor het ziekenhuis van Albert Schweitzer van een boerenarbeider”.

Enthousiaste brieven kwamen binnen, die met de nodige humor waren geschreven. Een er van wil ik u niet onthouden.

„Toen de radio zweeg, klonk het in de ene stoel:

444600..... twee vijftig.

En uit de andere stoel: dat had ik óók gedacht.

Uit de ene stoel: maar dan moet je ook direct een giro schrijven.

Uit de andere: ja zeker!

Zo gezegd zo gedaan.

Even later kwam er bezoek.

„Hebben jullie ook geluisterd naar Albert Schweitzer?”

Ja, hoor.

En weet je (uit de ene stoel) wat wij gedaan hebben? Toen werd dat verteld. Ja, als nu ieder het in de Vrije Geluiden leest, en geeft, al was 't maar 50 cent, dan kwam het ziekenhuis in Lambarene een heel stuk heen!”.....

Zelfs troffen wij onder de giroafschrijvingen nog een oudpatiënte van Dr. Schweitzer aan, die met dankbare herinnering terug zag op de tijd (1924) dat zij in Lambarene was. „Ik zal uw zorgzame verpleging nooit vergeten, dokter Schweitzer!”

Ook werden in de brieven vragen gesteld, waarvan wij collectief een deel kunnen beantwoorden. De meer specifiek persoonlijke vragen, worden ook persoonlijk beantwoord.

Vele vragen betroffen de besteding van het geld en de grootte van het bedrag. Wij hebben van de VPRO in totaal ontvangen f 104.672,33.

Van dit bedrag is f 60.062,60 aan constanten naar Lambarene gezonden en f 1577,41 aan levensmiddelen. Een bedrag van f 61.640,01 dus in totaal. Er rest thans nog f 43.032,32. Er wordt nu aan gewerkt ook dit bedrag naar Lambarene over te maken.

Reactie van Dr. Schweitzer

Uit een brief aan onze penningmeester nemen wij enkele zinnen over van Dr. Schweitzer, zodat onze lezers zelf kunnen zien, hoe diep Dr. Schweitzer is getroffen door dit grote geschenk.

D. A. W.

*Ik heb zijn ganse geschiktheid ervaren, als ik die bericht
 • daarvan van de groten Gabe, die ^{erhielt;} op die radiorede afvolgte,
 ' m' heb zink die menschen in Holland für mich zek
 es fast nicht fassen: wie so grose Gabe in so schweren Zeit.*

(Ik ben zeer ontroerd geweest toen ik het bericht ontving van de grote schenking, die op de radiorede gevolgd is. Hoe goed zijn de mensen in Nederland voor mij. Ik kan het bijna niet begrijpen een zóó grote gift in zulk een moeilijke tijd)

EERBIED

voor het leven

De film „Het is middernacht, Dr. Schweitzer” en de actie van de VPRO voor financiële steun aan Schweitzers hospitaal in Lambarene, vestigen nog weer de aandacht van tienduizenden op de merkwaardige figuur van Albert Schweitzer, die alles in Europa opgaf, om in Midden-Afrika als dokter onder de negers te gaan werken.

Eén van de vele kritieken, die naar aanleiding van de film geschreven werden, begon met de woorden: „De naam van Schweitzer is voor miljoenen zowel in als buiten de kerken het symbool van praktisch christendom geworden.”

Ik geloof, dat deze criticus de spijker op de kop slaat.

Men kan ook zeggen, dat Schweitzer voor miljoenen in de duisternis van de tegenwoordige wereld de functie van een vuurtoren vervult. Zijn persoon en zijn werk stralen licht uit, welhaast tot aan de einden der aarde.

Over de theologie van Schweitzer kan men discussiëren. Hij is zeker niet een orthodox theoloog. Maar een uitsluitend theologische waardering van Schweitzer doet aan deze man, die veel en veel meer dan theoloog is, geen recht.

Ik ben geneigd te zeggen, dat Schweitzer op zijn wijze éézelfde betekenis heeft als Gandhi. Bij alle verschil is er in wezen tussen deze twee een sterke verwantschap.

Men heeft heel de levens- en wereldbeschouwing van Schweitzer samengevat in enkele woorden: eerbied voor het leven.

Men kan moeilijk zeggen, dat eerbied voor het leven iets specifiek christelijks is, maar wel kan en moet men zeggen, dat een man van het formaat van Schweitzer, die niet alleen over de eerbied voor het leven dikke boeken schrijft, maar die ons ook de eerbied voor het leven vóórleeft, in onze wereld, waarin door de massificatie en de vermilitarisering de eerbied voor het leven al meer teruggedrongen wordt — de mens is een nummer, de mensen zijn materiaal en een mensleven wordt niet geteld — van onschatbare betekenis is.

„Mijn leven is gewijd aan dienen en niet aan verdienen”, antwoordt hij aan een filmaanschaap van Hollywood, die het recht op verfilming van zijn leven met goud wil betalen.

Op Schweitzers verzoek is in de film opgenomen de vraag van een neger:

„Dokter, waarom voeren de Europeanen oorlog, als zij elkaar toch niet opeten?” en Schweitzers antwoordt: „Zij eten hun doden niet op, maar toch voeden zij er zich mee”. En nog weer zegt hij: „Niets haat ik, niets behalve oorlog”. „En ziekte dan?”, valt iemand hem in de rede. „Ziekte niet, want dat is geen menselijke uitvinding.”

Wanneer de oorlog in 1914 uitbreekt, wordt Schweitzer gearresteerd. Hij is Duitser en zijn hospitaal staat op Frans grondgebied. Krankzinnigheid! Dat is de krankzinnigheid van een wereld, die oorlog voert. Schweitzer zegt tot de commandant, die hem arresteert: „U arresteert mij, maar de lepra, de slaapziekte en de malaria, die laat u de vrije loop.”

Eerbied voor het leven.

Het moge niet iets specifiek christelijks zijn, geen christen kan ontkennen, dat Jezus ons van Gods wege eerbied voor het leven gebiedt.

Evenals Gandhi wordt Schweitzer door duizenden vereerd, wier leven een ontkenning is van wat deze twee ons door hun leven prediken.

Er zijn duizenden onbekenden en niet getelden — ik noem één voorbeeld: moeders in gezinnen, die zich opofferen voor man en kinderen — die geen theologie hebben gestudeerd, geen Bach spelen, geen filosofie beoefenen, van medicijnen niets afweten, maar die op de plek, waar zij staan dienen.

Schweitzer zei eens, toen men hem vroeg, waarom hij naar Lambarene ging: „Ik moest iets voor Jezus doen”. Wij zullen moeten heseffen, dat het ons nooit lukken zal een socialistische maatschappij op te bouwen, indien wij niet hereid zijn te dienen en te werken in eerbied voor het leven.

Als Schweitzer gearresteerd is en afscheid neemt, zegt hij tot de negers die hem met hun fakkels uitgeleide doen: „Ik kom terug, ik begin opnieuw.”

Wij falen telkens weer, doordat duistere machten ons werk afbreken, misschien nog meer door eigen schuld.

Maar de vuurtoren blijft lichten.

En met Schweitzer zeggen wij in de strijd tegen die duistere machten en tegen ons zelf: „Wij komen terug, wij beginnen opnieuw!”

J. J. BUSKES Jr

(Overgenomen uit „Tijd en Taak”)

Schweitzer en de wereld

Albert Schweitzer-Instituut te Churwalden

In het toeristenoord Churwalden, op 9 km afstand van Chur, is in een voormalig hotel sinds kort een Albert Schweitzer-Instituut gevestigd. De leider van dit instituut is Dr. H. Casparis, die in 1949 het initiatief heeft genomen. De onkosten worden hoofdzakelijk uit Zwitserse fondsen bestreden, doch ook uit het buitenland kwam steun, zowel financiële als morele. Zo heeft Albert Schweitzer in Juni 1952 er in toegestemd, dat zijn naam aan dit Instituut werd gegeven.

Er bestaat dus grote kans, dat het door de onvermoeide ijver van Dr. Casparis tot stand gekomen instituut een groot aantal studenten en andere belangstellenden uit heel de wereld zal aantrekken.

Hartelijk dank

Mede namens het Alb. Schweitzerfonds zeg ik alle geefsters en gevers, die gehoor gaven aan mijn oproep van Januari, Dr. Schweitzer op zijn verjaardag een geschenk aan te bieden, hartelijk dank. Het resultaat was: f 612,63.

Dr. Schweitzer kan altijd geld gebruiken: zijn grote ziekenhuis verslindt kapitalen en..... de patiënten zijn onbemiddeld.

Nogmaals, namens Dr. Albert Schweitzer en zijn patiënten: **hartelijke dank!**

D. VAN BENTVELD.

Opbrengst filmvoorstelling

De bijzondere voorstelling van de film: „Het is middernacht, Dr. Schweitzer,” in het Luxor-Theater te Rotterdam, heeft f 415,74 voor het Albert Schweitzerfonds opgebracht.

Verkrijgbaar zijn:

filmstroken

met tekst over het leven en werk van
ALBERT SCHWEITZER

Uitgave:

*Projectie Onderwijs Centrale,
Koningslaan 30, Amsterdam-Z*

Albert Schweitzer nr 673 deel I, normaalbeeldformaat, 39 beelden f 3,25
nr 674 deel II, id., 52 beelden f 4,25

*Filmstrokenbureau der Ned.Herv.
Kerk, Javastr. 100, Den Haag*

Albert Schweitzer nr 61, normaalbeeldformaat, 45 beelden f 4,15

Op aanvraag catalogus verkrijgbaar

Van deze beide uitgaven is de handleiding in de prijs begrepen

Het is middernacht, Dr. Schweitzer

Filmpraatje door L. J. Jordaan

Met orgelmuziek van Joh. Seb. Bach, door Albert Schweitzer met zoveel overgave en talent gespeeld, meende ik een beschouwing te moeten inleiden, die voor een aanzienlijk deel zal lopen over deze grote en belangrijke tijdgenoot. Sinds enige weken is er namelijk een film te zien, handelende over het levenswerk van Dr. Albert Schweitzer..... een film, luisteraars, die (naar mijn mening) in meer dan één opzicht onze aandacht verdient. Want zij betekent niet alleen een hulde aan een geniaal en nobel mens, maar tevens (wat veel zeldzamer mag heten) de biografie van een tijdgenoot

dóór en vóór zijn tijdgenoten. En het is vooral deze laatste bijzonderheid, die haar (alweer naar mijn mening) recht geeft op onze belangstelling.

Van het ogenblik af, waarop de film zich begon te wijden aan de biografie van historische figuren, deed een nieuw probléem zijn intrede..... dat, wat ik zou willen noemen: het evenwicht tussen het geschiedkundige portret en de levende mens. De dagen van de oppervlakkige baard-en-pruikgelijkenis, luisteraars, zijn onherroepelijk voorbij: een aanzienlijk ontwikkelder en beter voorgelicht publiek heeft geleerd geheel andere eisen te

Pierre Fresnay gaf een prachtige creatie van Albert Schweitzer

stellen. Men protesteert wanneer het drama al te vrijmoedig omspringt met de historische feiten en zelfs onjuistheden in sfeer, stijl en milieu passeren niet langer ongestraft het kritisch oog. Maar bewust of onbewust doet zich daarbij steeds nadrukkelijker het verlangen gelden, in de historische gestalte tevens het levende personage te herkennen..... vlees van ons vlees, bloed van ons bloed. Het historische portret als fotografische reproductie, met bijbehorende feiten, data en geschiedkundige frasen, voldóet ons niet meer. Wij vragen niet langer in de eerste plaats „WAT was deze mens?“, maar „WIE was deze mens?“

Het is duidelijk, luisteraars, dat deze moderne opvatting van het historische portret voor de film op niet te onderschatten bezwaren moest stuiten. Respectabele en bedaaide uitdrukkingsvormen als literatuur en schilderkunst hebben immers reeds moeite genoeg met zulke geschiedkundige experimenten. Want het is één ding, zich met noeste vlijt te wijden aan de vereiste vóórstudie — het is nog geheel iets anders uit het verzamelde documentaire materiaal een levende persoonlijkheid te voorschijn te roepen. Terrecht schreef Menno Ter Braak in een studie over de historische roman:

„Men moet niet alleen bedacht zijn op de costuums en de vervorming daardoor voor ons oog ontstaan, maar nog veel meer op de vervorming door de tijd — die achtergrond, waartegen iedere individualiteit zich aftekent, zonder er ooit van los te raken...“ Inderdaad, luisteraars, niemand komt ooit géhéel los van het collectieve denken en voelen van de periode,

waar hij leeft. Het welhaast onontkoombaar bezwaar zal altijd blijven, dat men (zonder het te willen) een figuur uit de eigen tijd projecteert tegen de historische achtergrond. Dit geldt niet alleen voor de historische roman — het geldt evenzeer voor het geschiedkundige schilderij, het z.g. „historiestuk“. Hebt u er wel eens op gelet, luisteraars, hoe in zulke tafereelen — zij mogen met nóg zoveel historische nauwgezetheid en kennis zijn behandeld — toch altijd (hetzij door verraderlijke details, hetzij door de totale geest van het werk) zich de tijd baanbreekt, waarin het schilderij ontstond? Welnu — het kon niet anders, of de jonge, onervaren filmkunst moest wel in dubbele mate met deze bezwaren te kampen krijgen. Wat wij onder een geschiedkundige-biografie-op-het-witte-dóék plegen te verstaan, is dan ook meestal niet veel meer dan een reeks historische genrestukjes rondom een figuur, die tevergeefs tracht, zich uit de greep van de eigen tijd los te maken. En het paradoxale geval doet zich voor dat het dusgenaamde „historische portret“ ons veel meer vertelt van de maker en zijn tijd, dan van de persoonlijkheid, die het heet uit te beelden.

Nu wil het ongeluk, luisteraars, dat het „historische portret“ of de historische biografie bij voorkeur juist zijn onderwerpen kiest bij figuren uit het verleden. Het lijkt waarlijk wel, of men huiverig is zelfs de mogelijkheid te erkennen, dat ook de éígen tijd personages zou kunnen opleveren, die de moeite van een biografische herdenking waardig zijn. Dit soort cultuurpessimisme leidt niet alleen tot de hi-

Het Christendom heeft het denken nodig om tot bewustzijn van zichzelf te komen; het kan het denken niet vervangen, maar moet er van uitgaan.

Albert Schweitzer.

historische tweeslachtigheid, waarover ik zo juist sprak..... het schakelt tevens één van de interessantste en meest waardevolle functies van de film uit: die namelijk, van de spiegel te zijn der eigen periode. Want honderd maal belangrijker dan de achteraf gereconstrueerde portretten van voorbije grootheden, is het getuigenis, dat een tijdvak-zelf omtrent zijn prominente figuren aflegt. En het is op grond van deze overwegingen, luisteraars, dat ik het waag de film „Het is middernacht Dr. Schweitzer” een gebeurtenis te noemen, die verre boven haar absolute cinegrafische waarde uitstijgt. Want hier heeft een tijdvak het gewaagd, een figuur uit eigen kring te eren en aan die waardering vorm te geven. Albert Schweitzer is nog in leven en in het volle bezit van zijn zeldzame vermogens. Zijn gestalte staat scherp omlind en voor ieder controleerbaar temidden van zijn tijdgenoten, zonder nog door de jaren of de legende vervormd te zijn. Dit alleen reeds, luisteraars, geeft zulk een werk de waarde van een onweerlegbaar document. Maar daarnaast legt het getuigenis af omtrent de tijd waarin het ontstond. Bij hoge uitzondering heeft een generatie de moed en het inzicht getoond, dat niet alleen persoonlijkheden, die goed-en-wel dóód zijn, de onderscheiding van een biografische herdenking verdienen. Zij heeft beseft, dat het gezond en goed is, van geloof en vertrouwen in het heden blijkt te geven, door haar bewondering niet aan tijdgenoten te onthouden..... zij het dan zelfs (of misschien juist dóór) het populaire medium: film. In de persoon van Schweitzer, luisteraars, heeft onze tijd zichzelf geëerd! De film is zo verstandig geweest, niet met alle geweld een volledige levensgeschiedenis te willen geven..... de klip, waarop dergelijke ondernemingen zo dikwijls plegen te stranden. Gebaseerd op het toneelstuk van Gilbert Cesbron, beperkte zij zich tot enkele jaren uit Schweitzers carrière, die tegelijk de sleutel vormen tot zijn karakter en tot de beslissende wending in zijn omstandigheden. Het verhaal

begint in 1912, het tijdstip, waarop de reeds vermaarde theoloog, wijsgeer en musicus al deze verworvenheden vrijwillig prijs geeft, om als nederig medisch student een nieuwe roeping te volgen. Een toevallig opgevangen bericht over de verschrikkelijke hygiënische toestanden in Frans Aequatoriaal Afrika heeft hem tot dit besluit gebracht. Zijn taak (zo weet hij) ligt in het verre Lambarene, waar noden te lenigen zijn, die ieder voorstellingsvermogen te boven gaan. Hij behaalt zijn doktersgraad en vertrekt naar de Franse kolonie, slechts vergezeld door een jonge verpleegster, die om overigens strikt persoonlijke redenen) bereid is zijn zelfgekozen ballingschap te delen.

Pierre Fresnay als Albert Schweitzer

Wat nu volgt, luisteraars, is het relaas van de moeilijkheden, de ontbering en de teleurstelling, die de dokter in dit troosteloze land, onder een moordend klimaat wachtten. Maar tevens een simpel, doch welsprekend getuigenis van zijn weergaloze zelfopoffering, volharding en blijde levensmoed. Dan breekt wereldoorlog I uit en herinnert men zich, dat Schweitzer Elzasser van geboorte is, dus in feite Duits onderdaan. De ambtelijke verblinding werkt met de bekende stupide promptheid: deze gevaarlijke „vijand” op Frans grondgebied dient onverwijld onschadelijk gemaakt en nog vóór middernacht geïnterneerd. Voor het laatst brengt de dokter een bezoek aan de met zoveel inspanning ontstane ziekenbarakken, die weldra weer te gronde zullen gaan. Voor het laatst spreekt hij zijn assistenten toe, die zonder zijn bezielende leiding de strijd zullen moeten opgeven..... dan zegt iemand: „Het is middernacht, Dr.

Schweitzer!" en tussen twee soldaten wordt de kleine gestalte in de slobberige tropenkleiding weggevoerd. Voor het ogenblik verslagen, maar (wij weten het nu) geenszins overwonnen.

Er zou over dit werk veel te zeggen vallen, luisteraars — in prijzende, zowel als minder gunstige zin 't Is geen sensationele film geworden, waarin zich de briljante kwaliteiten van een groot regisseur uitleven. En ik weet voor het ogenblik volstrekt niet, of dit wel een nadeel is. Want gewoonlijk verdragen zich de persoonlijke ijdelheid van een kunstenaar en de indrukwekkende eenvoud van een onderwerp als dit, bijzonder slecht. Wat wij te zien krijgen is een sober, maar oprecht en eerbiedig getuigenis, dat woekerde met de bescheiden middelen, waarover het beschikte. Maar daartegenover staat een prachtige creatie van de hoofdfiguur door de grote kunstenaar Pierre Fresnay..... een creatie, die niet alleen een verbluffende uiterlijke gelijkenis vertoont met het model, maar tevens de diepste vezelen van zijn wezen doorgrondde. Met ontroering en dankbaarheid beseffen wij, hoe hier geen getoucheerd historisch portret uit het verleden werd gegeven, doch de levende mens, gezien door zijn eigen tijdgenoten. En Bachs statige orgelmuziek, door Schweitzer gespeeld, begeleidt de grondgedachte van deze film: „Zó was Albert Schweitzer..... zó zag hem zijn tijd!"

Boeken- plank

Wij lazten nog een zeldzaam aardig boekje voor de jeugd over Schweitzer door Jan Poortenaar: Albert Schweitzer, een man van de daad, uitgegeven in de „avontuur en techniekreeks" door de Wereldbibliotheek — Amsterdam. Op een zeer originele wijze weet Jan Poortenaar de jeugd te boeien en geeft tevens een verantwoorde tekst. Met grote kennis van het land en van de persoon van Schweitzer schildert hij letterlijk het verhaal voor onze ogen. Tussen de tekst door heeft Poortenaar een paar tekeningen geplaatst, die zeer goed zijn uitgevallen. Wij wensden dit boekje in handen van vele jongeren en misschien ook ouderen, want het kost maar 50 ct., zodat men het dáárvoor niet behoeft te laten!

In de serie: Hoofdfiguren van het menselijk denken, uitgegeven bij Born, Assen, verscheen onlangs een studie over Schweitzer door prof. Dr. C. J. Bleeker van Amsterdam.

Men zou er over kunnen twisten of nog meer boeken over Schweitzer zouden moeten verschijnen en of er nu juist door zoveel boeken niet minder worden verkocht en gelezen.

Toch ben ik van mening, dat voor dit boekje (trouwens de hele serie is de moeite waard!) een plaats moet worden gevonden. In zekere zin beantwoordt een studie als deze, een inleiding tot het denken van Schweitzer, aan veler vraag. Men leest wel biografieën, van velerlei soort, alle min of meer geslaagd, maar steeds weer vraagt men naar iets diepere achtergronden. Deze vraag wordt maar zelden bevredigend beantwoord.

Dit boekje van prof. Bleeker, dat uiteraard niet op alle vragen een antwoord bedoelt te geven (de omvang is slechts 46 pagina's) voldoet op zeer verantwoorde wijze aan dit verlangen. Prof. Bleeker is een kenner van Schweitzer en met vaardige hand geeft hij een schets van diens leven en denken.

Na in het kort Schweitzers levensloop gegeven te hebben, stelt hij vervolgens Schweitzer als nieuw testamenticus, omdat de studie van de geschriften van het Nieuwe Testament zijn eerste liefde was, waarnaar hij telkens terugkeert en ook, omdat hij er in uitblinkt als weinigen.

De beoefenaars van de nieuw testamentische wetenschappen, aldus Dr. Bleeker zullen aan Schweitzers studies op dit gebied nimmer meer stilzwijgend kunnen voorbijgaan, doch zullen steeds gedwongen zijn hun houding daartegenover te bepalen. Hierna ontwikkelt prof. Bleeker Schweitzers consequente eschatologie op een wijze, die voor de leek alleszins begrijpelijk is.

Wij zien Schweitzer nog behandeld als wijsgeer (cultuurfilosoof), als godsdiensthistoricus, waarbij de werken besproken worden, die Schweitzer schreef over deze onderwerpen. Schweitzer heeft begrepen, aldus prof. Bleeker, dat men, om het cultuurprobleem in zijn volle omvang te kunnen zien, zijn ogen ook richten moet naar het Oosten. Hij verlangt een gesprek van Oost en West over de crises der cultuur. Daarom werkt Schweitzer een berg literatuur door om op de hoogte te komen van het Voorindische denken. Met drie korte hoofdstukken besluit prof. Bleeker deze studie: de musicooloog, de medicus, leven en denken.

Als musicoloog interesseerde Schweitzer zich voor de orgelbouw en voor de muziek van Bach, waarover hij in 1905 een boek publiceerde. Ten aanzien van de Bachse muziek verkondigde hij ketterse ideeën: Schweitzer beschouwde Bach niet als de graalwachter van de zuivere, klassieke muziek, maar tekent hem als de kunstenaar die schildert en dicht in de muziek! Als medicus heeft Schweitzer op één terrein iets eigens gepresteerd, dat vermeld mag worden, n.l. op het veld van de psychiatrie. Zijn medische dissertatie gaat over de vraag of Jezus aan geestesstoringsen heeft geleden. Daar Schweitzer op beide gebieden, die van de psychiatrie en die van het Nieuwe Testament deskundig is, weet

hij een alleszins gedegen proefschrift te geven.

In het slothoofdstukje laat prof. Bleeker ons zien, dat men eigenlijk geen boekje kan schrijven over het denken van Schweitzer (trouwens van niemand) in reïncultuur; alles is verbonden met zijn grote persoonlijkheid, de realist, de nuchtere denker, maar ook de warmvoelende mens, die voor een aantal zieke negers zijn schitterende carrière in de steek liet...

Dit boekje van f 1,45 betekent een verrijking voor hen, die zich willen verdiepen in de gedachtenwereld van Albert Schweitzer. Het boekje werkt ook stimulerend om de originele werken zelf te gaan lezen!

D. A. W.

Prof. Dr. C. J. Bleeker, Een studie over Schweitzer (serie Hoofdfiguren van het menselijk denken). Born, Assen.	f 1.45
Emil Lind. Albert Schweitzer, leven en werk Geïllustreerd. In de Toren, Naarden.	- 6.90
Charles Joy en Melvin Arnold. Het Afrika van Albert Schweitzer Rijk geïllustreerd. Wereldvenster, Amsterdam.	- 7.90
Een hospitaal in het oerwoud, tekst van Dr. Schweitzer. Prachtige foto's van Dr. Anna Wildikann	- 3.90
In de Toren, Naarden.	
Jan Poortenaar, Albert Schweitzer, een man van de daad	- 0.50
Wereldbibliotheek, Amsterdam	
Radiorede Dr. Albert Schweitzer in Holland, W. Gaade, Delft	- 1.50
George Seaver. Albert Schweitzer	- 12.90
Hollandia-drukkerij, Baarn.	
Marie Woytt—Secretan. De oerwouddokter van Lambarene	- 3.90
Geïllustreerd. De Torenlaan, Assen.	
Johan Winkler. Naar het land van Brazza en Albert Schweitzer Geïllustreerd. Daamen, Den Haag.	- 6.90
Herdrukken:	
Uit mijn leven en denken, autobiografie	- 5.90
Tjeenk Willink, Haarlem.	
Lambarene, een bundeling van Schweitzers Lambarene-boeken	- 5.90
Tjeenk Willink, Haarlem.	
Uit mijn jeugd	- 3.25
Tjeenk Willink, Haarlem.	
Kleinere boeken:	
H. Oberman—Oberman. Albert Schweitzer, een blik in zijn leven en arbeid	- 0.75
Voorhoeve, Den Haag.	
Richard Kick. Het licht in ons, woorden van Albert Schweitzer ...	- 0.75
Kapsenberg & Zn., Rotterdam.	
Ali Silver. Albert Schweitzer, voor de kinderen verteld	- 2.90
Speciale Zondagsschooleditie	- 1.25
Wereldvenster, Amsterdam.	
Ds. D. A. Werner, Albert Schweitzer, een strijder voor de ware menselijkheid. De Torenlaan, Assen.....	- 1.90